แนวทางปฏิบัติของทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องในธุรกิจโคนม มีความสำคัญต่อการแข่งขันในสภาวะ เศรษฐกิจปัจจุบันหรือสภาวะ FTA ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงศึกษาแนวทางปฏิบัติเพื่อเพิ่มศักยภาพ ในการแข่งขันในสภาวะ FTA โดยใช้เทคนิคเดลฟายซึ่งจะศึกษาแนวทางปฏิบัติของ 3 กลุ่ม คือกลุ่ม เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม กลุ่มสหกรณ์โคนม และกลุ่มผู้แปรรูปน้ำนม การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล จากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้หรือทำงานในธุรกิจโคนมมาไม่น้อยกว่า 25 ปี ผู้ที่มีความรู้เรื่อง FTA ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโคนมเป็นอย่างดี รวมถึงนักวิชาการผู้ที่ศึกษาหรือมีความรู้ด้านโคนมเป็นที่ ยอมรับในธุรกิจโคนมจากทั่วประเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามจำนวน 3 รอบ รอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด รอบที่ 2 เป็นแบบสอบภามรอบที่ 1 มาหาค่าความถี่ก่อนแล้วนำคำตอบที่ได้มาประมวลตั้งเป็นคำถามในรอบที่ 2 ส่วนรอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามเหมือนรอบสองแต่เพิ่มช่องตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้น ๆ ตอบ ในรอบสองพร้อมช่องเหตุผลแล้วส่งกลับเพื่อให้เกิดการทบทวนคำตอบโดยเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ สัมภาษณ์ และ Internet สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่ามัธยฐาน(Median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquatile Range) ค่าฐานนิยม (Mode) ผลต่างระหว่างค่ามัธยฐานและค่าฐานนิยม การวิเคราะห์ข้อมูล ทางสถิติใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS V.11

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางปฏิบัติเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในสภาวะ FTA ของกลุ่มต่าง ๆ ผู้เชี่ยวชาญให้ระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดเกือบทุกแนวทาง โดยผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ ให้ความคิดเห็นอยู่ในช่วงพิสัยระหว่างควอไทล์ ในส่วนของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม สิ่งที่ควรปฏิบัติ ได้แก่ การบันทึกข้อมูลฟาร์มเพื่อการพัฒนาปรับปรุงฟาร์ม ปรับสัดส่วนของวัวรีดนมต่อวัวทั้งฝูงให้ ได้มากกว่า 60% ปรับเปลี่ยนวิธีการให้อาหารที่เหมาะสมกับประเภทของโคในแต่ฟาร์ม รีดนมให้ถูก วิธีทุกวัน ทุกฝ่ายต้องร่วมมือทำให้เกษตรกรมีคุณธรรมชื้อสัตย์ไม่ปลอมปนน้ำกับนม จัดสร้างความ ร่วมมือระหว่างกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ ภาครัฐ ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เช่น คุณภาพพันธุ์โคและ ต้องมีการประเมินพันธุ์โคอย่างต่อเนื่องโดยรัฐต้องให้ความร่วมมือกันอย่างจริงจัง ทั้งนี้ภาครัฐต้องมี นโยบายที่เด่นชัดและเป็นรูปธรรมในด้านโคนมว่าจะมีแนวทางการดำเนินงานในอนาคตอย่างไร

มีการวางแผนระยะยาวในการกำหนดปริมาณผลผลิต มีส่วนในการสนับสนุนการสร้างค่านิยมในการ บริโภคนมสด ในประเทศให้มากขึ้น รวมถึงต้องช่วยกำชับกลุ่มโรงงานแปรรูปในเรื่องนมโรงเรียนให้ใช้ เฉพาะนมสดเท่านั้น

กลุ่มสหกรณ์โคนมผู้รวบรวมน้ำนมดิบ สิ่งที่ควรปฏิบัติได้แก่ สร้างเครือข่ายพันธมิตร ทางธุรกิจกันกับสหกรณ์อื่น ร่วมมือกันทางธุรกิจ แบ่งประโยชน์ร่วมกันในลักษณะห่วงโช่ธุรกิจ ต้องวิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็ง ข้อจำกัดของกลุ่ม วางแผนการผลิตกับสมาชิกในกลุ่มให้มี ความสอดคล้องกับภาคการตลาด ระบบจัดเก็บต้องมีเครื่องมือที่สะอาดและได้มาตรฐาน มีเกณฑ์ ราคาที่แน่นอนตามคุณภาพน้ำนมดิบและใช้อย่างเคร่งครัด มีระบบการจัดส่งที่ตรงเวลา คุณภาพนม ได้มาตรฐาน ปริมาณถูกต้อง จัดทำบัญชีการขายน้ำนมดิบทุกครั้ง รัฐต้องสนับสนุนให้มีการรวมตัว กันระหว่างกลุ่มสหกรณ์ในภูมิภาคเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและแลกเปลี่ยนข้อมูลให้ข่าวสารที่ถูกต้อง และทันสมัยกับสหกรณ์และผู้รวบรวมน้ำนม และสนับสนุนด้านการวิจัย พัฒนาประสิทธิภาพผลผลิต ลดต้นทุน เป็นต้น

กลุ่มผู้แปรรูปโคนม สิ่งที่ควรปฏิบัติได้แก่ ศึกษาด้านความต้องการของตลาดและผู้บริโภคเพื่อ ผลิตสินค้า พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีการสร้างมูลค่าเพิ่มและใช้น้ำนมดิบในประเทศรวมถึงการลดต้นทุน การผลิต มีการวางแผนการผลิตและการตลาดล่วงหน้าร่วมกันระหว่างผู้ผลิตผู้ประกอบการ ให้ความรู้กับแหล่งผลิตนมหรือผู้รวบรวมน้ำนมดิบว่าสิ่งที่ตลาดต้องการคืออะไร ให้ความสำคัญ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อความบนฉลากในเรื่องส่วนผสมว่าเป็นนมผงหรือน้ำนมดิบ ผู้แปรรูป นมขนาดเล็กควรขยายตลาดนมสดให้มากขึ้นแทนการพึ่งพานมโรงเรียน รัฐควรมีนโยบายสนับสนุน การผลิตนมเช่น การช่วยลดภาษีนำเข้าเครื่องจักรในการผลิตเป็นต้น

Practical guidelines seem to be very important for every business dealing with milk cows to compete in the present economic or FTA conditions. This study aimed to investigate practical guidelines of three groups of people. The first one was those raising milk cows. The second one was those who processed milk, and the last was those running milk cow co-operatives. The data for this study were collected from experts having dealt with milk cow business for more than 25 years, experts in milk cow FTA, and milk cow academicians. Questionnaires and interviews were used to collect the data. Median, Inter-quartile Range, mode, difference values of median and mode were used to analyze the data via SPSS software.

It was found that what the milk cow farmers should do were keeping record of their farms for further improvement; adjusting the proportion of the milking cows and the whole herd to exceed 60%; changing feeding methods to suit each kind of cows; milking appropriately, setting criteria for pricing the good quality milk; planting ethical mind in farmers; not adding water into milk; building cooperation among farmers groups, co-operatives, and the government sectors in analyzing the data and quality of cow breeds, and continuously evaluating the cow breeds in cooperation with the government bodies. The government sector should formulate clear and concrete milk cow policy to be a guideline for the future practice and long term plan for setting the production amount, popularize drinking fresh milk within the country, as well as force the processing groups to produce only fresh milk for school children.

For the co-operative groups, what they should do were creating business network with other co-ops; cooperating in doing business chains and sharing benefits; analyzing the strength, weakness and limitations within the groups; laying production plan to meet the markets; keeping the instruments for storing clean to meet the standard; setting certain criteria for pricing raw milk and strictly conform them; providing punctual delivery system, producing milk of quality and with the right amount; keeping record of every raw milk sale; improving the products; and reducing capital. The government should enhance the gathering of co-operatives in the regions to increase negotiating power and to exchange and update information.

With regard to the milk processing groups, it was suggested that they investigate the needs of the markets and the consumers to produce appropriate products; develop value added products; use local raw milk; reduce production capital; co-plan on production and marketing with entrepreneurs; disseminate knowledge of market needs to milk producers and gatherers; check the labels whether they are correct; expand the markets instead of relying only on school sale. The government should have a policy to support the milk production such as reducing the import tax of production machinery.